

VOJENSKÉ ROZHLEDY

ROČNÍK XV.

ČÍSLO 10.

ŘÍJEN 1934

ČÁST VŠEOBECNÁ

Redaktoři: Brig. gen. Jiří Birula a podplukovník gšt. František Pohunek.

Arm. generál Jan Syrový, generální inspektor branné moci:

Památce Jeho Veličenstva rytířského krále Alexandra I. Sjednotitele.

Odešel velký král a vůdčí duch bratrského národa jugoslávského — náš věrný přítel; padl ve službě vlasti, kterou nade vše miloval.

Jeho Veličenstvo rytířský král Alexandr I. Sjednotitel je jednou z nejvýznamnějších postav posledních let v pohnutém životě celého lidstva; od mládí bylo jeho údělem řešiti a určovati osudy svého národa.

Pod vedením svého otce, slavné paměti Petra I. Osvoboditele, vzmáhá se předválečné Srbsko kulturně a hospodářsky. Spěje rychle vpřed, aby se po dobách hrozného útisku vyrovnalo ostatním svobodným národům.

Svědomitý otec vychovává mladého následníka v práci, neboť ví, že na něho čeká největší úkol — sjednotiti Jihoslovany.

Rozkvět Srbska je nepříznivě posuzován ve Vídni, která v něm vidí ohrožení svého vlivu na Balkáně. Chce mocí pokořiti Srby a vyhledává sebe menší příležitost, aby je vyprovokovala.

Roku 1908 anektuje Bosnu a Hercegovinu, tyto praserbské země s tajným přáním, aby se srbský národ postavil k brannému odporu. Srbové do hloubi své duše dotčeni, zdržují se bje jen pod vlivem svého krále, že v tu dobu by mladý stát nevydržel tlaku mocné tehdy rakousko-uherské říše. Dobře však je si vědom, že jednou, a to brzy, dojde k srážce se lstivým sousedem; proto připravuje na ni celý národ a hlavně armádu.

V armádě přináleží hlavní úkol princí následníku Alexandrovi, neboť staří král cítí, že třeba v době zápasu nebude už mít potřebných sil.

Tak mladý princ místo bezstarostného mládí prochází tvrdou školou vojenského života, připravuje se na vůdce armády a státníka. Chápe plně své postavení a věnuje se cele svému povolání; že tomu tak bylo, to ukázal celý jeho další život.

Události rychle kvapí. Svaz balkánských národů podstupuje boj za osvobození svých, od Turků ujařmených bratří.

Balkánská válka a její vítězné zakončení nasvědčuje důkladné přípravě mravní i vojenské. Následník byl velitelem armády, nesl velkou odpovědnost za životy vojáků úplně oddaných. Vzájemná láska a úcta velitele a vojáků přinesla nejkrásnější vítězství u Kumanova a Bitolje. Jen velitel, ovládající všechny stránky vojenského umění a bystrý pozorovatel situace mohl nařídít útok proti přesile opevněné a vyzbrojené. Památné nařízení „Vpřed“ nebylo krásné slovo následníka trůnu, nýbrž zrale uvážený a do konce připravený rozkaz velitele. Ví dobře, že nejvyšší moci odpovídá také nejvyšší odpovědnost; proto vždy provádí jen to, co může plně zodpovědět před svým svědomím a národem.

Jeho obliba v celém národě byla připraveným následkem jeho práce pro stát a jeho lásky k lidu.

Světová válka staví jej v čelo srbských armád, s nimiž hrdinně brání svou zemi proti přesile, a to s úspěchem. Velí nejen u štábního stolu, ale sám osobně, s nebezpečím života se přesvědčuje o situaci v prvním bojovém sledu; získává tím jasný obraz o bitvě a jeho přítomnost povzbuzuje vojsko k nejudatnějším činům. Sláva jeho armád je všeobecně uznávána všemi státy, přítelem i nepřitelem.

Největší zdatnost a pevnost velitele pozná se však v těžkých chvílích, kdy téměř neodvratná záhuba kvapí na vojsko. Ze tří stran napadená armáda prodělává těžké ústupové boje. V této tragické době, plné strádání a hladu, vede princ-regent svá vojska přes pusté, zasněžené pláně a hory nehostinné Albanie. Sám těžce nemocen, neklesá na duchu a svou přítomností posiluje vyčerpané a zoufalství propadající zbytky slavné armády. Převádí je na ostrov Korfu, věnuje jim veškerou péči a starost, aby co nejdříve mohl pokračovat v boji. Co všechno přetrpěl za tyto chvíle muk a starostí o národ a stát, svědčí o jeho velikosti, která bude povždy zářným příkladem jeho národu, všem vojákům i nám. Neboť i my jako vojáci měli jsme v něm svého velitele. Naši dobrovolníci od začátku války v Srbsku a potom v Albanii, později na soluňské frontě a v Dobruži ctili a milovali v něm vůdčího hrdinu, k němuž se upírají všechny naděje armády a národa a k němuž v důvěře vzhlížely též zraky Čechoslováků. Naše vděčnost patří proto navždy jemu a jeho památce.

Jeho neúnavná píle je korunována úspěchem. Armáda se rychle zotavuje a v krátké době spěchá na frontu, aby pokračovala v boji. Slavným vítězstvím na Dobropolji zahájila srbská armáda poslední vítězné tažení, jež končilo osvobozením Srbska a sloučením Jihoslovánů v jeden stát.

Pracuje na upevnění nového územního celku, spojuje jeho části v jednotný stát — Jugoslavií. Ve všem hledá smírné řešení; v jednom však nezná kompromisu — „jednota státu nesmí býti porušena“. Velké jeho dílo politické staví do popředí jednotnou Jugoslavií.

Neohrožený bojovník, voják tělem a duší, padl ve službách svého národa a světového míru rukou zločince-fanatika.

Poslední jeho slova „Střežte mi Jugoslavií“ ukazují jeho nezměrnou lásku k své zemi. I svou smrtí posloužil svému národu.

Sláva i věčná paměť velikému, rytířskému králi Alexandrovi I. Sjednotiteli.

Podplukovník gšt. František Koblitz:

První válečné zkušenosti r. 1914.

Probíráme-li se naši vojenskou literaturou, neujde nám, že je velmi chudá na práce a studie, opřené o osobní zážitky a zkušenosti ze světové války, ačkoliv je v naší armádě dosti důstojníků, kteří mají jistě mnoho zkušeností z několika front a za války zaujímali často i místa důležitá i odpovědná.

S přibývajícimi lety tito důstojníci odcházejí a s nimi zanikají i cenné poznatky, které by mohly posloužit k osvětlení četných problémů, jež válka klade. Dorůstající generace velitelů bude znát válku již jenom z knih.

Nutno ovšem přiznat, že popisování osobních zkušeností a zážitků je u nás dosti těžkým úkolem. Nemáme archivních dokladů jako v jiných armádách, z nichž bychom mohli čerpat fakta k podepření paměti, k doplnění mezer nebo k napravení omylů. Osobní poznámky zachované z války bývají někdy kusé a je nebezpečí, že obraz o dějích, jichž jsme byli svědky, bude neúplný nebo bude jen zhruba narýsován. Přes to však bude mít takový obraz vždy značnou životnost a podá jasně mnohou podrobnost, nad níž bude lze se vážně zamyslit.

Jsem si dobře vědom těchto nedostatků a neúplností. Nicméně považuji za užitečné přispět poněkud k vyličení některých událostí, jichž jsem byl za války svědkem, a poukázat na některé problémy, které válka s sebou přinášela, povědět jak byly chápány a prováděny, jaké byly představy o nepříteli, jak se osvědčoval mírový výcvik na bojišti, jaké zkušenosti jsem pod dojmem událostí sbíral, jaké poučky jsem z nich vyzvozoval a jak se mi jeví nyní po letech a v klidné době mírové.

Přál bych si, aby o nich uvažovali i jiní. Necht' posoudí, v čem jsme chybovali, necht' srovnávají tyto osobní hrubé črty se skutečností vědecky podloženou a posoudí sami, že ve válce nerozhoduje vždy objektivní skutečnost, nýbrž osobní pojetí situace lidmi, jež osud na to ono místo postavil, jakož i morální jejich zdatnost.

Na doklad toho podávám zde vyličení bojů u Černovic 25. srpna 1914.

*

35. domobranecká brigáda (samostatná) se mobilisuje v Bukovině a v Haliči. 3/8 1914 je prvním mobilisačním dnem. Složení brigády: velitelství, štábní pěší, jezdecká a vozatajská četa, brigádní soud a brigádní pošta; domobranecký pluk 22 o 3 praporech po 4 pěších rotách; domobranecký pluk 36 stejného složení; eskadrona hulánského pluku 8; eskadrona dragounského pluku z Kolomeje; baterie 8 cm polních kanonů; brigádní telefonní oddíl; brigádní trén.

3/8 ve 13 hod. přijíždí do Černovic velitel brigády a mladší důstojník generálního štábu; během 4/8 přijíždí starší důstojník generálního štábu, dva ordonanční důstojníci a počínají se sestavovat štábní útvary.

Odpoledne 4/8 je velitel brigády volán k velitelství 43. zeměbranecké divise a dostává tam rozkaz velitele armádní skupiny Lvov (později II. armády) asi tohoto znění:

„43. divise skončila mobilisaci a odejde 5/8 časně ráno směrem severozápadním.

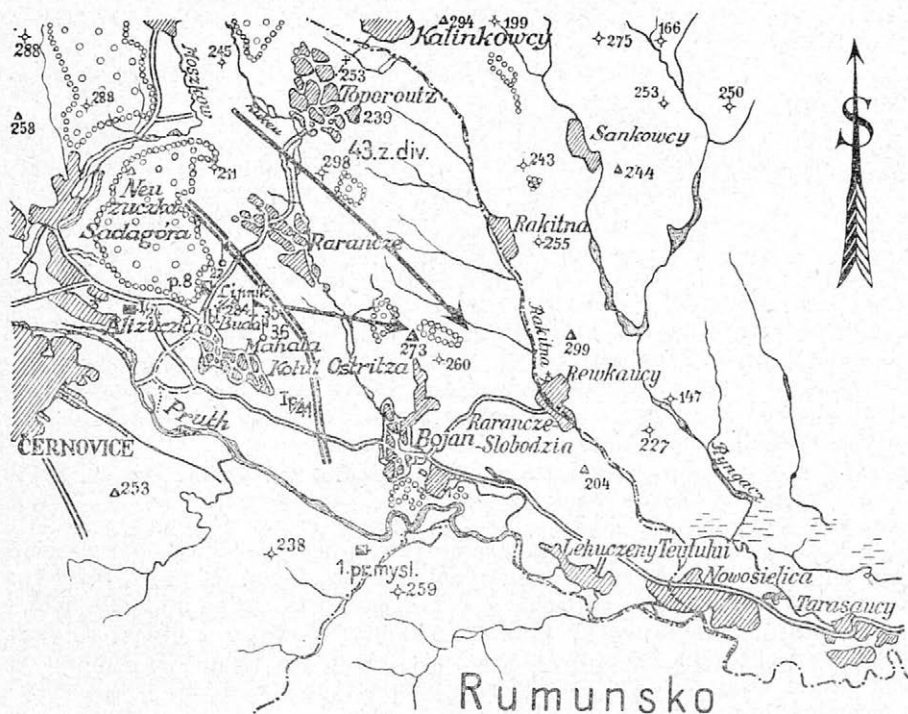
35. domobranecká brigáda převezme 5/8 (3. mob. den) v 5 hodin obranu úseku Prut—Dněstr.

Nově se jí podřizují první pochodové prapory pěších pluků 41 (Černovice) a 24 (Kolomeja), 1. pochodová rota mysliveckého praporu...

Veliteli brigády bylo známo, že hranice jsou střeženy záložníky a domobranci z nejbližšího okolí, zesílenými četníky. O Rusech se vědělo, že vojskem vyklidili území blízko hranic a ponechali tam jen pohraniční stráž. U Chotína prý se opevňují.

Úkol byl jasný; bylo třeba učinit první rozhodnutí a uvést je ve skutek, zařadit zpravodajskou službu, vojska řádně zajistit a připravit brigádu k obrannému boji. Jenže...

Názory na použití domobraneckých brigád byly v Rakousku v míru — aspoň v posledních letech před válkou — vyhraněny. Počítalo se s tím, že jich bude použito v boji, ale zajisté nikdo nepočítal s tím, že 3. mob. dne bude mobilisující brigádě svěřen samostatný úkol obrany úseku Prut—Dněstr (viz náčrt).

Situace brigády, jaká skutečně byla, nevyhovovala takovému úkolu. Velitel brigády býval kdys velitelem horské brigády a před válkou byl asi dvě leta ve výslužbě. Starší důstojník generálního štábu absolvoval před lety válečnou školu, nebyl převzat, působil ve válečném archivu a byl nyní přidělen generálnímu štábu. Mladší důstojník ukončil právě I. ročník válečné školy a byl předčasně přidělen generálnímu štábu.

U domobraneckých pěších pluků byli aktivními důstojníky velitelé pluků, 1. pobočníci a po jednom z velitelů praporů; ostatní velitelé byli

zčásti důstojníci ve výslužbě nebo v záloze, zčásti dostali zvláštním výnosem hodnost v domobraně. Ti zpestřovali žlutočernou „Feldbindou“ na fraku nebo na loveckém kabátě znamenitě válečný obraz v prvních dnech mobilisace.

Mužstvo tvořili domobranci ve věku od 42 do 45 let, u pochodových útvarů záložníci nejmladších ročníků. Byli vyzbrojeni puškami Mannlicher vz. 95 a 88. Kulometů nebylo, což se pak silně vymstilo. Výstroj nový, šedý, jenom domobranci měli černé pláště, jejichž nevýhodné zbarvení se osvědčilo teprve na podzim a v zimě.

Podél hranic na významných místech stály četnické hlídky zesílené domobranci z nejbližšího okolí, pro něž byly výstroj a výzbroj uloženy u četnických stanic. Tyto pohraniční strážce podléhaly zemskému veliteli četnictva v Černovicích (známému později generálu Fischerovi). Nebyly organisovány ve větší svazky.

Velitel brigády se rozhodl nejprve ukončit mobilisaci a soustředit brigádu jižně od Prutu v Černovicích; při tom pozorovat hranice četnictvem a zajistit strážemi přechody přes Prut. Provádění zpravodajské činnosti bylo ponecháno veliteli četnictva.*)

Velitelství armádní skupiny Kövessovy ve Lvově za několik dní zasáhlo a nařídilo provedení přezvědk k přezkoušení zpráv o soustřeďování Rusů u Chotína. Velitel brigády určil k tomu eskadronu 8. hulánů, kteří v míru byli posádkou v Černovicích; dal jim úkol přebročit hranice, postoupit na Chotín a vyjasnit situaci.

Přišlo první zklamání: příštího dne se vrátila eskadrona pěšky ve zbědovaném stavu; většina koní byla otláčena. Eskadrona, na kterou se na hranicích všude střídalo, se posunovala k severu, věřila příliš povídání obyvatelstva, všude viděla nepřitele a ani v noci si netroufala povolit pobřížníky. Jedna důstojnická hlídka pronikla však až na Chotín, srazila se s kozáky a vrátila se ztrativši dva koně. Dalšího pokusu, použít jezdeckta, již nebylo.

Četnické pohraniční strážce působily v Bukovině velmi zdárně a obětovně a nepůsobily zbytečně poplachy. U Nové Sielice odrazily asi 10/8 útok ruské četnické hlídky.

Zatím domobranecký pluk 22 ukončil mobilisaci a počínalo soustřeďování útvarů z Kolomeje.

Naskytla se otázka, jak použít domobraneckého pěšího pluku 22 a ostatních vojsk a jak vyřešit úkol obrany úseku Dněstr—Prut.

Asi 11/8 vyslal velitel brigády do Ruské Nové Sielice I. pochodový prapor p. pl. 41 s úkolem, obsadit ji a tak zajistit silnici vedoucí na severním břehu Prutu do Černovic. Prapor Sielici obsadil. Z neznámých důvodů — prý pro lepší výstřel — ale najisto zbytečně zapálil velkou továrnu na východním okraji městyse. Odpoledne pozorovala jedna z rot prvního bližšího se nepřitele. Velitel roty sám vystřelil první ránu za války a nepřitele zasáhl. Jaké bylo zděšení, když se poznalo, že raněný je vojn vlastní roty, vracející se s hlášením od vyslané hlídky!

Večer zažil prapor další nemilou příhodu. Nervosní jednotky viděly všude nepřitele, který dokonce — jak se jim zdálo — útočil. Došlo k pře-

*) Soudíme-li podle výsledků, bylo velmi dobře organisováno. Osvědčilo se zřejmě již dávno připravované spojení přes Rumunsko, jež bylo tehdy neutrální. Hned v prvních dnech docházelo hojně dobrých zpráv o průjezdu celých sborů Kyjevem. HVOA. však zprávám nevěřilo.

kotné střelbě a prapor vyklidil „pod tlakem nepřítele“ nejen Ruskou, ale i Rakouskou Novou Sielici a hlásil podrobnosti o nepřátelské převaze. Nocoval u Bojan a ráno 12/8 — obsadil Novou Sielici bez jediné rány! Velitel brigády dal 12/8 vystřídati pochodový prapor p. pl. 41 domobraneckým p. pl. 22.

Odpoledne mne vyslal, abych přehlédl situaci. Cestou jsem potkal pochodový prapor, zdaleka nápadný ruskými čepicemi, sebranými na celnici v Ruské Sielici. Moje auto, minuvši prapor, vjelo do Ruské Sielice — a zastavilo se. Dva starší lidé, zřejmě židé, vrhli se před ně se sepjatýma rukama a prosili pro Boha, aby se nedrancovalo (jak mi četník nedaleko stojící tlumočil). Dal jsem si ukázat jeden z židovských domů — a přiznám se, že jsem pak za celou válku nespatriil takového zlovolného ničení. Ptal jsem se četníka, kdo to udělal. „Vojáci i domácí lidé z Rakouské Nové Sielice.“ — „Proč to trpíte?“ — „Nemám příslušných rozkazů.“

Nařídil jsem mu, aby dal střílet na každého, kdo by drancoval. Veliteli brigády jsem to hlásil telefonicky s žádostí, aby byl prohledáván vracející se pochodový prapor. To se stalo — ale nebylo nalezeno nic podezřelého.

Veliteli 22. domobraneckého pluku jsem věc rovněž oznámil a vyzval jej jménem velitele brigády, aby udržel pořádek. Pluk se skutečně choval velmi ukázněně.

Dotyku s nepřítelem nebylo. Přezvědnné hlídky se dosud nevrátily. Jeden z velitelů praporů (aktivní podplukovník) ozbrojiv se karabinou, šel na hlídku osobně.

Na zpáteční cestě jsem zastavil vůz u pohraničního sloupu. Četnictvo zatím čile pracovalo a zakrátko sehnalo celou hromadu kožichů, samovarů a j., z níž nyní vracelo majetek ruskému obyvatelstvu. „Kde jste to našli?“ — „U obyvatelstva v Rakouské Sielici, i u rodin úřednických. Vymlouvají se, že to skupili, aby to zachránili pro majitele.“

Věru poučný obrázek z počátku světové války. —

Asi do 18/8 byla brigáda soustředěna. Povšechný klid přispěl k stmenění jednotek. Času bylo využito výhradně ke školení vojska, aby se seznámilo se službou „v poli“ na hranicích. Opevňovací práce se nekonaly.

V té době jsem viděl první transport „politicky podezřelých“, rolníků, žen i starců z pohraničních osad. Co učinili ti ubožáci? Asi nic — ledaže snad měli nějakého „přítelíčka“, který je očernil, zatím co synové z rodin zatčených snad bojovali několik hodin cesty odtud proti Rusům.

Asi 20/8 byl k velitelství brigády přiveden ruský zběh, který vypověděl asi toto: „Ruský sbor Vinica dostal rozkaz překročit hranice u Nové Sielice a Rarancze a dobýti Černovic.“

Brigáda proti sboru! Co měla brigáda dělat? Opevnit se, bránit úsek do posledního muže? Dělat to, co by v roce 1915 na Soči bylo samozřejmě? Ale taková myšlenka velitele brigády v srpnu roku 1914 snad ani nenapadla! Neválčilo se přece, aby byl nepřítel zadržen, nýbrž aby byl zničen. Že je mnohem silnější? Nutno tedy požádat o posily tak silné, aby nepřátelský sbor mohl být zničen!

V tom smyslu byl velitelství armády učiněn návrh; to vyhovělo a vrátilo 43. divisi do úseku s úkolem, umístit se skrytě v lesích na severním boku 35. brigády za tím účelem, aby provedla protiútok.

35. brigáda stahuje tedy 22/8 vojska od hranic a umisťuje se na výšinách na východ od Kotul Ostritza a na východních svazích výšiny Lipník až po roh lesa na západ od osady Rarancze. Sestava od jihu k severu: I. pochodový/41., domobr. pl. 36, domobr. pl. 22; v záloze na západ od trig. 284 Lipník I. poch./24. a eskadrona hulánského pl. 8., jižně od Prutu u Zurina byla umístěna pochodová rota mysliveckého praporu (snad též eskadrona dragounů). Baterie zaujala postavení na Lipníku, kde bylo též SV. brigády (teprve za boje; do té doby bylo na četnické stanici ve východní části osady Kotul Ostritza).

Během 23/8 bylo postavení zaujato a počala se úprava terénu, která záležela ve vykopání jediného zákopu. Den minul mimo nadání klidně. Teprve 24/8 útočili Rusové na četnické stráže (podle rozkazu, nalezeného později u padlého důstojníka, celou pěší divisi). Odpor četnických stráží, ustupujících na Bojany, stačil k zadržení Rusů po celý den — což byl znamenitý zisk. Nechci přeceňovat hodnoty odporu, ale nemohu si též vysvětlit otálení Rusů. Snad měli špatné zprávy.

25/8 ráno zahájili Rusové útok na postavení brigády. Čety četníků se shromáždili v Kotul Ostritza, kde z nich byly utvořeny dvě roty, jež tam zůstaly do večera jako záloha.

Bojiště bylo málo přehledné, zvláště v jižní části, kde byla vzrostlá kukuřice. Brzy se však počala projevovat ruská převaha sil a nedostatečnost rakouských děl. Zvláště u dvora v úseku domobr. p. pl. 36 došlo k bojům zblízka; několik čet i ustupovalo, byly však zase přivedeny zpět do postavení. Velitel brigády naléhal na to, aby divise zakročila; měl obavy, že by se odpor brigády mohl zlomit dříve, než by divise vyrazila.

Konečně došel telefonicky rozkaz velitele 43. divise k útoku, jenž měl vyrazit ve 12 hod. a k němuž se měla brigáda připojit svým severním křídlem.

Ve 12 hod. zahájila divise — o jejíž přítomnosti v lesích u Czerkawky Rusové zřejmě nezvěděli — útok směrem jihovýchodním přes Toporoutz. Domobranecký pluk 22 a brigádní záloha (I. poch./24.), zasažená přes Lipník, připojily se podle rozkazu k útoku ve směru na Dolžok, kde se zastavily.

Změna situace měla účinek tak rychlý, že lze říci, že vítězství bylo dosaženo již vyražením k útoku. Není mi známo, měl-li šikmý směr útoku — přímo před frontu 35. brigády — nějaké nepříjemné následky pro vlastní vojska. Po 13. hodině byli Rusové všude na ústupu a bylo jich přes 1000 zajato. Ustoupili daleko za hranice.

Domobranecký pluk 22 se zastavil na výšině Dolžok; domobranecký pluk 36 neútočil; před jeho pravým křídlem vytrvali Rusové nejdéle.

Velitelství brigády se přemístilo po 14. hodině do osady Mahala. Na jejím severním okraji se hlásil velitel domobraneckého pluku 36, u něhož dlelo asi 30 vojáků, pohnutými slovy: „To je zbytek 36. pluku.“ V tom okamžiku se octlo celé místo v prudké pěchotní palbě z východu; neměla však účinku. Hlášení velitele pluku bylo jen výsledkem zdrcujícího dojmu z boje v nepřehledném terénu (vysoká kukuřice); ve skutečnosti byly roty v svém postavení a zůstaly v něm přes noc.

Podrobnosti útoku 43. divise neznám; viděl jsem jen po krátkou dobu její postup na Toporoutz v palbě ruského dělostřelectva. Útok přešel zanedlouho v pronásledování. Později jsem slyšel od důstojníka jednoho z pluků (35. zeměbraneckého), že pluk nocoval v osadě Bojany a že tam

střílel — na svůj vlastní zadní voj. Tento zjev byl ostatně na počátku války hodně častý.

Velitelství 35. brigády přenocovalo v osadě Mahala, kde bylo též brigádní obvaziště.

Zdá se, že roty prvního sledu zůstaly přes noc v svém postavení. Soudím tak z toho, že v noci došlo k prudké palbě. Poplach byl snad způsoben vracejícími se hlídkami. Pro nejasnou situaci se přemístilo SV. brigády na silnici do Rarancze. Opatření, jež byla učiněna, aby byli podřízené zpraveni o situaci po boji, byla jak u velitelství brigády, tak u pluků určitě nedostatečná.

26. srpna zůstala brigáda na bojišti a pochovala padlé.*) Večer se pak vrátila do Černovic, kde byla obyvatelstvem slavnostně uvítána.

Velký úspěch, zasloužený značnými ztrátami, dal brigádě důvěru v sebe a posílil ji v přesvědčení, že se taktika vytvořená za dlouhého míru plně osvědčila.

*

Není snad třeba se příliš šířit o poučeních, plynoucích z vyličených událostí, neboť se nabízejí téměř sama.

V tomto závěru chci zdůraznit jen několik málo věcí. První z nich je ta, že novotvary určené pro boj musí být vyzbrojeny a materiálně vybaveny zrovna tak dobře jako útvary stálé. Zanedbávat je po této stránce jenom proto, že snad mají jen „vypomáhat“, je nesprávné, poněvadž o použití jednotek rozhodují potřeby situace, nikoli záměry organizační. Mobilisace novotvarů musí být zkrácena na nejmenší míru, aby zbyl čas na intensivní bojový výcvik a na stmelení jednotek. Tento výcvik nelze provádět v posádkách; nejlépe je uvést mobilisované jednotky do pochodu, provádět bojová cvičení, polní střelbu atd., a to před započatím nástupového převozu, který lze tak zjednodušit.

Viděli jsme, jaký význam měla zpráva zběha. Zdůrazňuji, že hlavně na počátku války třeba se varovati toho, abychom neprozradili před časem své úmysly jenom proto, abychom „pozdvihli náladu“ vojska.

Pokud jde o 35. záložní brigádu, bude nám dnes asi nápadné to, že brigáda, ač měla úkol obranný, neučinila po 17 dní nic, čím by si zlepšila podmínky pro obranný boj. Nebylo zde úpravy terénu, nebyla předvídána obranná postavení v hloubce pro případ útoku přesily a p. Je to důsledek předválečných názorů na obranný boj; vidíme také, že velitel brigády, jakmile se dověděl o nastávajícím ruském útoku, ihned pomýšlel na ofensivní řešení svého úkolu, a jsa si vědom nedostatečnosti svých sil, obrátil se ihned k vyššímu veliteli s žádostí o pomoc a s návrhem na protiútok čerstvými silami, které v našem případě náhodou byly po ruce.

Protiútok se podařil proto, že se podařila zatajit před nepřítelem přítomnost 43. divise a zasadit ji z výhodného východiště ve směru bočném.

Obrana brigády byla zcela ve smyslu předválečných nauk řešena lineárně. Kdyby nebylo bývalo včasného protiútku, nebyla by asi vydržela nepřátelský nápor, neboť i tak byla obranná čára na několika místech silně otřesena. Poněvadž se však zvítězilo, neučinili jsme si tehdy hned správné názory o hodnotě lineárního odporu a neuvažovali o nut-

*) Poměr mezi knězem katol., řecko-vých. a rabínem zjednodušil velitel brigády velmi prostě: každý z těchto kněží dostal úsek, v němž pohřbil mrtvé bez rozdílu vyznání; jenom rabín si vymínil, aby židé byli pohřbeni na kraji společných hrobů.

nosti členění do hloubky. Přispívala k tomu do jisté míry i jistá nevšímavost k některým nápadným zjevům, způsobená mírovou výchovou, jež se nezmiňovala o možnosti zlepšení taktiky během bojů, neboť platila zásada: „Čemu se voják v míru nenaučí, nenaučí se ani za války.“

To je snad nejdůležitější poznatek z tohoto boje: hned na počátku války třeba si všimati zjevů bojových, zkoumat, studovat je a vyvodit z toho hned závěry pro organizaci i taktiku. Nutno hned pečlivě uvažovat o příčinách úspěchu nebo neúspěchu. Nutno vést důstojnický sbor k tomu, aby taková pozorování činil a své poznatky hlásil. Hlášení třeba soustavně sbírat, třídit a v studijním oddělení hlavního štábu zpracovávat. Pak se nestane, aby si každá jednotka musila získávat zkušenosti sama, mnohdy s velkými oběťmi.

Generál býv. ruské armády Ščepichin:

Činnost ruského jezdeckta ve Východních Prusích.

(Součinnost s armádou gen. Samsonova.)

Pozdě večer 14. srpna*) dostal štáb 1. ruské armády směrnicí vrchního velitele severozápadní fronty (čís. 3020), kterou se zásadně měnil původní operační plán: „Části, které ustoupily před vámi“, pravila směrnice, „byly převezeny na frontu 2. armády a útočí na ni silně u Bischofsburgu—Gilgenburgu a Soldau. Obsadili jsme Allenstein. Pracujte spolu s 2. armádou tím, že postoupíte co nejdále dopředu svým levým křídlem na Bartenstein, a vysuňte k Bischofsburgu své jezdeckto...“

Až dosud se řídil velitel 1. armády směrnicí čí. 1, vydanou již 31. července, kde bylo řečeno: „1. armáda, majíc silné jezdeckto, má za úlohu po přechodu řeky Angerapp co nejlouběji obchvátiti levé křídlo protivníka, aby jej odřízla od Königsbergu (= Královce) ...“

Základní myšlenka oboustranného obchvatu nepřátelských křídel, obsažená v této směrnicí, pronikala všechna další nařízení pro armádu severozápadní fronty až do 14. srpna v to.

Pro ruské zbraně úspěšná, celkem však nerozhodná bitva u Gumbinnen (7. srpna), nikterak nezviklala přesvědčení štábu fronty o správnosti úkolů, daných 1. armádě; ještě 13. srpna štáb fronty potvrzuje, že dalším prvním cílem armády je stále též Královec (Königsberg) ...

Je přirozené, že jakmile vyšší velitelství žádá, aby se otrěsené nepřátelské armádě nedovolilo, aby se skryla do pevnosti, obrací generál Rennenkampf svou pozornost na stranu k pevnosti a na své pravé křídlo: na tomto křídle udržuje hlavní sílu svého jezdeckta: 70 eskadron Chama Nachičevanského a jen jednu divisi: 18 eskadron generála Gurka má na levém křídle. Pozornost, věnovaná 1. armádou pravému křídlu, projevuje se zvláště v úkolech daných oběma jezdeckým skupinám: pronásledování ustupujících sborů 8. německé armády směřuje na Insterburg, při čemž se zapomíná, že po bitvě u Gumbinnen byly ztraceny dva drahocenné dny, což dává německému velení možnost nejen uniknouti z dosahu ruských úderů, ale i z dosahu převládů ruského jezdeckta.

*) Data v tomto článku jsou podle starého ruského kalendáře.